

Висновки. Таким чином, якісне формування людського потенціалу залежить від змін у професійній та кваліфікаційній структурі робочої сили в результаті успішного переходу освітньої сфери на нову парадигму, основу якої утворюють гуманізація, фундаменталізація і економізація процесу навчання. Економічна освіта сприяє розвитку широкого спектру компонентів трудового потенціалу, а значить і розвитку трудового потенціалу як окремого працівника, так і всієї сукупності національних трудових ресурсів.

У статті ми розглянули лише окремі проблеми сучасної професійної освіти. Однак уже тепер зрозуміло, що стан освітнього простору України є вкрай суперечливим. Масовість професійної освіти за недостатнього рівня її фінансування, застарілої матеріальної бази навчального процесу та відставання освітніх програм від потреб ринку праці спричиняє вихід на ринок праці заздалегідь неконкурентоспроможних випускників ВНЗ, молодіжне безробіття та втрату статусу дипломів українських навчальних закладів. Комерціалізація ж професійної освіти взагалі обмежує можливості значної частини молоді у здобутті освіти і подальшому працевлаштуванні.

За таких умов необхідно ставити питання про конкурентоспроможність самої системи професійної освіти в Україні – особливо в контексті інтернаціоналізації вищої освіти та глобальних змін в економіці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базарова Т.Ю. Управление персоналом – Режим доступу: <http://www.cfin.ru/management/people/pmanbook-4.shtml>.
2. Хомяков В.І., Белінська В.М., Федоренко О.В. – Потенціал і розвиток підприємства – Черкаси: ЧДТУ, 2009.
3. Кендюхов А. Иллюзия образования. – Режим доступу: <http://www.zn.ua/3000/3300/64742/>

УДК 330.341.2

ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ МЕТАЛУРГІЙНИХ І ГІРНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ

Турило А.М., д.е.н., професор,
Вчєрашня І.С., аспірант
Криворізький технічний університет

В статье определена сущность категорий "активность", "активность предприятия", "экономическая активность предприятия", "деловая активность предприятия", "рыночная активность предприятия". Предложены показатели, которые характеризуют экономическую активность металлургических и горных предприятий.

Ключевые слова: предприятие, активность, активность предприятия, экономическая активность предприятия, рыночная активность, деловая активность, показатели экономической активности.

The article defines the essence of categories "activity", "business activity", "economic activity of enterprises", "business activity", "market activity of the enterprise". The parameters characterizing the economic activity of metallurgical and mining enterprises are offered.

Key words: enterprise, activity, activity of enterprise, economic activity of enterprise, market activity, business activity, indexes of economic activity.

Постановка проблеми. Металургійні і гірничі підприємства є економічним фундаментом промисловості України. Вони є важливим джерелом формування ВВП країни. Її майбутнє ще довго буде визначатися діяльністю підприємств гірничо-металургійного комплексу. Гірничі і металургійні підприємства є, як правило, за своїм розміром крупними підприємствами і характеризуються значним обсягом основних фондів і оборотних коштів. До того ж вони постійно потребують значних інвестицій на оновлення своєї матеріально-технічної бази, бо мають у середньому 60–70% зносу активної і пасив-

ної частини основних фондів. Ускладнює ситуацію і такий об’єктивний чинник, як гірничо-геологічні умови господарювання цих підприємств. Тому, щоб вирішувати питання необхідної економічної ефективності на металургійних і гірничих підприємствах, дуже важливо забезпечувати на них певний рівень економічної активності.

Категорія «економічна активність підприємства» характеризується показниками ділової і ринкової активності. В сучасних умовах розвитку економіки найбільш часто вони використовуються при комплексному аналізі і оцінці фінансового стану підприємства. Але що до методів їх оцінки, то вони мають суперечливу позицію і потребують удосконалення. Розуміння категорії «економічна активність підприємства» і використання правильного методу її вимірювання є дуже важливим і має значний вплив на загальну економічну оцінку діяльності підприємства.

Метою даного дослідження є удосконалення теоретико-методичних основ щодо визначення сутності категорії «економічна активність підприємства» та методів її вимірювання.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання ділової і ринкової активності розглядаються у працях багатьох вчених, серед яких такі, як В.Р. Банк [1], Р. Брейлі, С. Майерс [2], М.Д. Білик [17], І.А.Бланк [3], М.В. Гридчин [4], О.О. Заїкіна [5], Н.Е. Зімін [6], В.М. Івахненко [7], А.П. Іванов [8], К.В. Ізмайлова [9], В.В. Ковальов [10], Л.О. Коваленко [11], Т.П. Куриленко [12], С.Ф.Покропивний [14], Т.Г. Рзасва [15], Г.В. Савицька [16], Ю.С. Цал-Цалко [18], О.О. Шеремет [19] та ін. Але в даних роботах відсутнє визначення термінів «ділова активність підприємства» і «ринкова активність підприємства».

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку для підприємства дуже важливого значення набуває економічна активність підприємства. Особливу увагу потрібно звернути на сутність даної категорії та методи її вимірювання. Але перш ніж перейти до визначення категорії «економічна активність підприємства», потрібно розкрити першоджерело даного терміна.

На рисунку 1 нами представлена структурно-логічна схема даної категорії.

Рис. 1. Структурно-логічна схема категорії «активність»

В економічній енциклопедії термін «активність» розкрито як досить широке поняття; воно часто зустрічається як в житті суспільства, так і в житті людини. **Активність** – це посилена діяльність, діяльний стан, дія або види діяльності [20]. Тобто активність є невід’ємною частиною діяльності. Можна говорити про активність трудову, творчу, суспільну, виробничу, політичну, пізнавальну, економічну, екологічну, тощо. Також можна говорити про активність людини та активність підприємства. Ці процеси досить важливі для оцінки і аналізу економіки будь-якої країни. А оскільки основою економіки являється підприємство, то і мова буде йти про активність підприємства. Активність підприємства

може проявлятися в економічній, виробничій, трудовій та інших видах діяльності. Одним із основних видів діяльності на підприємстві є економічна діяльність.

Діяльність як поняття представляє собою процес і по своїй сутності є динамічною характеристикою.

Для будь-якого підприємства діяльність («діяльність підприємства», «економічна діяльність підприємства») представляє процес перетворення вхідних ресурсів у вихідні нові ресурси, які повинні задовольняти суспільні потреби і на цих засадах забезпечувати підприємство необхідним кінцевим результатом.

Тому мало характеризувати діяльність підприємства тільки як процес, а важливо й мати відповідний інструментарій її оцінки.

На наш погляд, в основу такої оцінки необхідно покласти показники інтенсивності діяльності підприємства. Під поняттям «інтенсивність діяльності підприємства» («інтенсивність економічної діяльності підприємства») ми розуміємо щось зроблене або виконане за певний період часу (одиницю часу).

Для підприємства його діяльність (економічна діяльність) має дуже широкий спектр: від часткових її видів в рамках підприємства до загальної його діяльності в цілому. Ці види діяльності підприємства повинні визначатися і класифікуватися за визначеними критеріями.

Порівнюючи дві категорії «економічна активність підприємства» і «економічна діяльність підприємства» потрібно відмітити, що економічна активність підприємства є формою прояву економічної діяльності підприємства. Тобто, первинною категорією є економічна діяльність підприємства, а похідною (вторинною) категорією від неї є економічна активність підприємства.

Представимо, на наш погляд, основні постулати, стосовно сутності і вимірювання економічної активності підприємства.

1. Економічна активність підприємства не може існувати поза діяльністю підприємства.
2. Оцінити економічну активність підприємства можна тільки через оцінку економічної діяльності підприємства.
3. В основі вимірювання економічної активності підприємства лежить оцінка зміни інтенсивності економічної діяльності підприємства.
4. Розрахунки зміни інтенсивності економічної діяльності підприємства здійснюються на основі співставлення вибраних показників для двох суміжних порівнюваних періодів.

З цього приводу дамо своє визначення категорій «активність підприємства» і «економічна активність підприємства».

Активність підприємства – це форма діяльності, яка проявляється в різних її аспектах (економічній, виробничій, маркетинговій, інноваційній, соціальній, трудовій діяльності тощо) і вимірюється в динамічних показниках.

Економічна активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, проявляється безпосередньо через зміну її інтенсивності у часі і є наслідком дії сукупності суб'єктивно-об'єктивних чинників у розвитку підприємства.

В даному випадку під інтенсивністю ми розуміємо, наприклад, кількість виробленої продукції в одиницю часу (за певний період).

В основу економічної активності підприємства покладені показники ділової і ринкової активності підприємства.

На наш погляд, **ділова активність підприємства** – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, діє безпосередньо в межах даного підприємства і проявляється через зміну її інтенсивності у часі.

Ринкова активність підприємства – це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства з позиції його взаємодії із зовнішнім середовищем і проявляється через зміну її інтенсивності у часі.

Таким чином, можна констатувати, що ділова активність підприємства пов'язана з внутрішніми чинниками розвитку підприємства, а ринкова активність підприємства – із зовнішніми. Саме цей критерій і розмежовує дані економічні категорії.

Економічна активність підприємства, зокрема ділова і ринкова активність підприємства, характеризується певним набором показників, які на нашу думку потрібно класифікувати в певні групи та удосконалити методи їх вимірювання. Ми вважаємо, що дані показники потрібно поділити на 4 групи:

- 1) показники, що характеризують інвестиції і витрати;
- 2) показники, що характеризують результати;
- 3) показники, що характеризують ефективність;
- 4) інші показники.

Дану класифікацію представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Методи вимірювання і показники, які характеризують економічну активність підприємства

Назва групи	Метод вимірювання ЕДК (ЕДП)	Метод вимірювання ЕАК (ЕАП)	Формула розрахунку ЕАК (ЕАП)
Показники, що характеризують інвестиції і витрати, <i>B</i>	Величина витрат отриманих за одиницю часу (за певний період часу)	Співставлення витрат для двох суміжних періодів (індекс або абсолютна різниця)	На базі індексу: $I_b = \frac{B(t+1)}{Bt}$
			На базі абсолютної різниці: $\Delta B = B(t+1) - Bt$
Показники, що характеризують результати, <i>P</i>	Величина економічного результату отриманого за одиницю часу (за певний період часу)	Співставлення економічних результатів для двох суміжних періодів (індекс або абсолютна різниця)	На базі індексу: $I_p = \frac{P(t+1)}{Pt}$
			На базі абсолютної різниці: $\Delta P = P(t+1) - Pt$
Показники, що характеризують ефективність, <i>Eф</i>	Рівень економічної ефективності за певний період часу (результат, поділений на витрати за певний період)	Співставлення рівня економічної ефективності для двох суміжних періодів (індекс або абсолютна різниця)	На базі індексу: $I_{ef} = \frac{K_{ef}(t+1)}{K_{ef}(t)}$
			На базі абсолютної різниці: $\Delta ef = K_{ef}(t+1) - K(t)$
Інші показники, <i>Iн</i> . (переважно фінансові показники)	Величина показника отриманого за одиницю часу (за певний період часу)	Співставлення показників для двох суміжних періодів (індекс або абсолютна різниця)	На базі індексу: $I_{in} = \frac{I_n(t+1)}{I_n(t)}$
			На базі абсолютної різниці: $\Delta I_n = I_n(t+1) - I_n(t)$

Виходячи з цієї позиції вважаємо, що оцінка економічної активності обов'язково повинна базуватися на принципі порівняння. При цьому порівнювати потрібно або показники для двох суміжних періодів, або фактичний показник з нормативним (плановим) його значенням для одного і того ж періоду абсолютним або відносним способом.

Де ЕДК – економічна діяльність корпорації; ЕДП – економічна діяльність підприємства; ЕАК – економічна активність корпорації; ЕАП – економічна активність підприємства; *B* – витрати; *P* – результати; *Eф.* – економічна ефективність; *Iн.* – інші показники; *Iв.* – індекс витрат; *B(t+1)* – витрати в періоді (t+1); *B(t)* – витрати в періоді (t); ΔB – величина зміни витрат для двох суміжних періодів; *Iр* – індекс результату; *P(t+1)* – результат в періоді (t+1); *P(t)* – результат в періоді (t); ΔP – величина зміни результату для двох суміжних періодів; *Iеф.* – індекс економічної ефективності; *Кеф.(t+1)* – коефіцієнт економічної ефективності в періоді (t+1); *Кеф.(t)* – коефіцієнт економічної ефективності в періоді (t); Δef – величина зміни економічної ефективності для двох суміжних періодів; *Iін.* – індекс показника; *Iн.(t+1)* – значення показника в періоді (t+1); *Iн.(t)* – значення показника в періоді(t); ΔI_n – величина зміни показника для двох суміжних періодів.

В даній таблиці під результатами (*P*) ми маємо на увазі виручку від реалізації, прибуток і зміну власного капіталу підприємства.

Витрати (*B*) можуть бути представлені застосованими ресурсами і споживаними ресурсами. Споживані ресурси трансформуються в поточні витрати підприємства. А поточні витрати характеризуються показниками собівартості.

Ефективність (*Eф.*) характеризується показниками рентабельності (прибутковості) і оборотності.

До інших показників (*Iн.*) ми відносимо, наприклад, фінансові показники (показники ліквідності, платоспроможності тощо).

Висновки. Таким чином, представлена вище сутність категорії «економічна активність підприємства» та методи, за якими потрібно її вимірювати, дозволяють більш об'єктивно оцінювати дану категорію і більш обгрунтовано управляти даним процесом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Банк В.Р. Финансовый анализ / Банк В.Р., Банк С.В., Тараскина А.В. – М.: Эксмо, 2008. – 650 с.
2. Брели Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов / Пер. с англ. Н. Баршиной. – М.: ЗАО «Олімп – Бізнес», 2008. – 1008 с.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И.А. Бланк. – К.: Эльга Ника – Центр, 2004. – 649 с.
4. Гридчин М.В. Финансовый менеджмент. [3-е изд. стереотип]. – К.: МАУП, 2004. – 160 с.
5. Заїкіна О.О. Роль показників ділової активності в оцінці управління підприємством // Харчова промисловість. – 2008. – №7. – С. 144–148.
6. Зимин Н.Е. Анализ и диагностика финансового состояния предприятий. – М.: «Экмос». – 2003. – 240 с.
7. Івахненко В.М. Курс економічного аналізу / В. Івахненко. – К.: КНЕУ, 2000.
8. Иванов А.П. Финансовые инвестиции на рынке ценных бумаг / А. Иванов. – М.: Издательско-торговая корпорация «Даньков и К». – 2004. – 444 с.
9. Гзмайлова К.В. Фінансовий аналіз: навч. посібн. [2-ге вид. пер.і допов.] – К.: МАУП. – 2001. – 252 с.
10. Ковалев В.В. Финансовый анализ.[2-е изд.перед. и дополн.]. – М.: «ФИНАНСЫ И СТАТИСТИКА». – 1998. – 512 с.
11. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник .– 2-ге вид. – Київ: Знання, 2005. – 456 с.
12. Куриленко Т.П. Теоретичні аспекти визначення ділової активності // Науковий вісник. – 2004. – № 3. – С. 46–50.
13. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 132с.
14. Покропивний С.Ф. Экономика предприятия: [2-е изд.пер. и дополн.]. – К.: КНЕУ, 2002.
15. Рзаєва Т.Г. Оцінка ділової активності та механізм забезпечення результативної діяльності підприємства.
16. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Навч. посібн. Київ: Знання, 2004. – 654 с.
17. Фінансовий аналіз / [М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька]; за ред. М.Д. Білика. – К.: КНЕУ, 2005. – 836 с.
18. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз. Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. – 360 с.
19. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 196 с.
20. www.enbv.narod.ru.

УДК 332:330.322

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Бойко А.В., к.е.н.

Черкаський державний технологічний університет

В статье проанализированы экономические и организационно-правовые основы формирования и наращивания инвестиционного потенциала региона, исследованы источники и условия его формирования. Определены проблемы теоретического обоснования инвестиционных ресурсов. Разработаны предложения по повышению эффективности реализации инвестиционного потенциала региона.

Ключевые слова: инвестиционный потенциал, инвестиционные ресурсы, регион.

The economic, organizational and legal bases of forming and increasing the regional investment potential were analyzed in the article. The sources and conditions of its formation were investigated.

The theoretical problems of investment resources substantiate were defined. The suggestions for improving the regional investment potential were developed.

Key words: investment potential, investment resources, region.

Вступ. Поглиблення регіональної асиметрії показників економічного та соціального розвитку України в умовах структурних змін світового господарства формує нові вимоги до дослідження інвестиційної складової регіонального розвитку. До об'єктивних передумов нерівномірності соціального та економічного розвитку регіонів належать різна забезпеченість ресурсами та низька економічна активність. Під дією науково-технічного прогресу, завдяки залученню відсталих територій у процеси спеціалізації, кооперації та комбінування виробництва має фіксуватися тенденція вирівнювання розміщення продуктивних сил. Низький рівень інтенсивності регіональних заходів упродовж 90-х рр. ХХ ст. не